ALGEMENE BESCHOUWINGEN PROGRAMMABEGROTING 2027

Vertrouwen

Voordat ik begin, wil ik graag nog even een persoonlijk woord tot u allen richten.
Dit zijn mijn eerste algemene beschouwingen als fractievoorzitter. Samen met mijn fractie ben ik met ontzettend veel plezier en frisse energie aan deze nieuwe raadsperiode begonnen.

Voorzitter,
Als er één woord is dat als rode draad door onze algemene beschouwingen loopt, dan is het vertrouwen.

Een klein woord, maar misschien wel de grootste opdracht voor deze gemeenteraad. Vertrouwen dat de gemeente luistert naar haar inwoners. Dat afspraken worden nagekomen. Dat besluiten worden genomen in het algemene belang van onze inwoners. En dat de toekomst van Simpelveld en Bocholtz, voor jong en oud, in goede handen is.

Allereerst wil ik de ambtelijke organisatie bedanken voor het vele werk aan deze begroting en voor de beantwoording van onze vragen. Daar hebben wij waardering voor. Maar waardering voor dat werk betekent natuurlijk niet automatisch dat we het ook eens moeten zijn met alle politieke keuzes van het college.

Dit is de eerste begroting van deze nieuwe raadsperiode. Wij vinden dat belangrijke keuzes eerder en vooral in alle transparantie met de raad besproken moeten worden. Daarom zijn we blij dat er vanaf volgend jaar een perspectiefnota komt. Want als we pas bij de begroting over belangrijke keuzes kunnen praten, zijn we eigenlijk al te laat.

Voorzitter,

Vertrouwen vraagt ook iets van ons als raad. Het moet draaien om één vraag: wat is het beste voor onze inwoners? En niet van welke partij een voorstel komt.

Oude tegenstellingen en emoties beïnvloeden de besluitvorming nog te vaak. Juist daarom vonden wij het jammer dat tijdens de externe sessie over samenwerking vanuit één kant de deur werd gesloten, nog vóór het gesprek begon. Wij zetten die deur vandaag opnieuw open. Dat is altijd ons uitgangspunt geweest.

SAMEN1 is een kritische oppositiepartij, Maar oppositie voeren is niet hetzelfde als tegenwerken. En samenwerken betekent niet dat je het altijd met elkaar eens hoeft te zijn. Tegelijkertijd blijven we staan voor onze standpunten en informeren we onze inwoners hier zo goed mogelijk over.

Laten we die samenwerking meteen concreet maken. Voor ons ligt de begroting voor 2027, met een extra OZB-verhoging van 9,3 procent. Om die te voorkomen zolang er geen duurzaam plan ligt, moeten we vandaag de daad bij het woord voegen. Daarom dient SAMEN1 een amendement in. Daarnaast dienen wij een amendement in om de hondenbelasting af te schaffen, waarmee we een eerdere belofte nakomen.

Een belastingverhoging is voor SAMEN1 nooit de eerste stap, maar de allerlaatste. Dat zijn we onze inwoners verplicht, want zij betalen immers voor onze keuzes. Die moeten dus goed uit te leggen zijn. Gezien de sombere financiële vooruitzichten moeten we meerjarig andere keuzes maken om als kleine gemeente levensvatbaar te blijven. En juist omdat we nooit eerder integraal hebben afgewogen, moet het roer nu om. Het college geeft in de begrotingsantwoorden aan dat we de tekorten vanaf 2028 alleen samen kunnen oplossen, alleen de aanpak en het tijdpad ontbreken nog. Wij vragen het college toe te zeggen dat dit (eventueel gefaseerde) plan er voor het einde van het jaar ligt. Een aanpak waarin we alle onderwerpen, van veiligheid tot zorg, zorgvuldig en integraal afwegen. Met het hele verhaal op tafel en vooral met een open blik.

Daarom stel ik aan iedere fractie en het college één vraag: *“bent u bereid om in het belang van onze inwoners, los van coalitie of oppositie, samen te werken?”*

Als we die bereidheid vandaag alleen al hardop durven uitspreken – zonder meteen voorwaarden te stellen – dan zetten we een hele mooie en belangrijke stap. Niet om het overal over eens te zijn, maar omdat we hetzelfde belang dienen: dat van onze inwoners.

Mijn fractiegenoten gaan verder in op wat vertrouwen betekent voor burgerparticipatie, onze verenigingen en de controlerende taak van de raad.

Vertrouwen vraagt om echte burgerparticipatie

Voorzitter,
In ons verkiezingsprogramma staat een eenvoudige gedachte:
De gemeente is van de inwoners. Niet van het college. Niet van de coalitie. En ook niet van deze gemeenteraad. Wij zijn hier om de belangen van onze inwoners te vertegenwoordigen. Zelfs als die tegenstrijdig zijn.

Nederland is nog steeds een van gelukkigste en welvarendste landen ter wereld. Tegelijkertijd vinden veel inwoners dat de overheid veel te ver van de samenleving staat. Inwoners worden mondiger, en een "nee, dat kan niet" wordt niet meer zomaar geaccepteerd. Er zijn duidelijke signalen dat het minder wordt. Op verschillende plekken in de wereld heerst oorlog. Ook op ons continent. Dat zorgt voor meer vluchtelingen. De energietransitie vergt een behoorlijke inspanning. Het aanbod aan passende woningen laat al lang op zich wachten. Al die onderwerpen bij elkaar vormen een explosief mengsel. Om een explosie te voorkomen, moet de overheid inwoners zo meenemen dat ze snappen waarom keuzes worden gemaakt. Toch zien wij tot op heden dat bij grote en gevoelige dossiers steeds opnieuw dezelfde spanning ontstaat. De gemeente maakt plannen, werkt deze uit, informeert vervolgens inwoners en gaat tenslotte haar gang zonder verdere uitleg.

Om deze ingesleten gewoonte te veranderen is een overheid nodig die interactief de inwoners betrekt bij het vormen van beleid. Dat wil zeggen dat inwoners en andere belanghebbenden samenwerken met de overheid of hieraan advies geven. Interactief beleid kan vele vormen aannemen. Een handvat daarbij is de zogenaamde ladder van Arnstein, of een vergelijkbare ladder. Zo'n ladder kent de volgende treden;
1) informeren
2) raadplegen
3) adviseren
4) coproduceren
5) meebeslissen.
Hoe hoger de ladder, hoe interactief het beleid wordt gemaakt. Wij constateren dat wij bijna alleen trede 1 informeren en heel af en toe trede 2 raadplegen gebruiken. Bij trede 1 is er overigens geen enkele sprake van interactiviteit.

Uit de praktijk blijkt dat hoe hoger de samenwerking op de ladder, hoe meer inwoners zich betrokken voelen bij hun woonomgeving.

Onze vraag is daarom: "*waarom betrekken wij onze inwoners niet intensiever bij het maken van beleid of het maken van afwegingen waarvan aangenomen kan worden dat die veel impact hebben op onze inwoners?"* Zeker als blijkt dat inwoners zich daarmee veel betrokkenner voelen.

Vertrouwen in verenigingen en voorzieningen

Voorzitter,
Voor SAMEN1 zijn verenigingen geen sluitpost op de begroting. Ze zijn het kloppend hart van Simpelveld en Bocholtz. Vrijwilligers zetten zich elke dag in om onze dorpen leefbaar te houden. Dat verdient meer dan mooie woorden. Dat verdient echte steun.
Het college werkt aan een toekomstbestendig accommodatiebeleid. Dat is nodig. Verenigingen hebben te maken met stijgende kosten, vergrijzing en een tekort aan vrijwilligers.
Maar toekomstbestendig betekent voor ons niet automatisch minder voorzieningen of alles centraliseren. Het betekent kijken naar wat álle inwoners en verenigingen nodig hebben, in Simpelveld én in Bocholtz.
Bij de voetbalverenigingen zijn de grote investeringen al gedaan. Alle drie de verenigingen hebben inmiddels hybride velden. Dat gunnen we ze van harte, ook al is bekend dat wij hier liever een ander proces hadden gezien. Maar juist daarom vinden wij dat de aandacht nu ook naar de andere verenigingen moet gaan.
Daarom onze vraag:
“waarom richt het haalbaarheidsonderzoek zich op voetbal, terwijl daar de grote investeringen al zijn gedaan, en worden de andere verenigingen er niet bij betrokken?”

In de commissie van 15 oktober stelden wij vragen over het schrappen van de project- en investeringssubsidies. Het college heeft inmiddels uitgelegd dat die sinds 2022 nauwelijks zijn gebruikt, en dat de andere subsidies blijven bestaan. Dat is een belangrijke verduidelijking.
Maar de vraag blijft: betekent weinig gebruik ook dat er geen behoefte is?
Misschien waren de regelingen niet bekend. Misschien waren ze te ingewikkeld. Juist kleine verenigingen hebben vaak niet de mensen om lastige aanvragen te doen. De recente brandbrief van de Heemkundevereniging, waarin zij aangeeft dat haar huisvesting onder druk staat, laat zien hoe belangrijk het is om zulke signalen serieus te nemen.
Daarom onze vraag:
“is het college bereid om samen met de verenigingen te onderzoeken of de subsidieregelingen bekend, toegankelijk en passend genoeg zijn?”

Een sluitende begroting is belangrijk. Maar een gezonde gemeente is meer dan een positief saldo. De echte waarde zit in de mensen die verenigingen draaiende houden en zorgen dat jong en oud elkaar blijven ontmoeten.
Vertrouwen ontstaat niet door alles dicht te regelen, maar door ruimte te geven en samen verantwoordelijkheid te nemen.
Ik dien daarom de motie actieve ondersteuning van het verenigingsleven in.

Vertrouwen of controleren?

Voorzitter, vertrouwen is goed, maar als raad ontkom je niet aan je controlerende taak. Die taak kunnen wij echter alleen uitvoeren als wij tijdig, volledig en begrijpelijk worden geïnformeerd. En dat is waar het wat ons betreft regelmatig aan schort. Steeds vaker krijgen we tijdens commissie- en zelfs raadsvergaderingen te horen dat we de antwoorden schriftelijk ontvangen. En als we dan het schriftelijke antwoord krijgen is dat veelal onvolledig of simpelweg geen antwoord op onze vraag. Onbewust of niet, dat voedt wantrouwen. Niet alleen bij ons, maar ook bij onze inwoners.

Als wethouders, raadsleden en zelfs onze eigen burgemeester vóór de verkiezingen aangeven dat de TGO volgens de afspraken maximaal 2 jaar blijft bestaan, dan moet je daar 3 maanden later niet op terugkomen. Wie zijn afspraken niet nakomt ondermijnt zijn eigen geloofwaardigheid. En zoals we allemaal weten: vertrouwen komt te voet, maar gaat te paard. De gemeente kan zich nóg zoveel moeite doen om vertrouwen bij haar inwoners te kweken, maar als je dat vertrouwen éénmaal schaadt, is het moeilijk om dat terug te winnen.

Daarom twee vragen aan het college:

- *"Is het college bereid om samen met de raad duidelijke afspraken vast te leggen over de informatie aan de raad? Denk aan een vaste termijn voor schriftelijke antwoorden, een heldere motivering bij elke geheimhouding, en het zorgvuldig bewaren van opnames."*
- *"Wat is nu de afspraak over de TGO, waarom is die veranderd, en hoe legt het college dat uit aan de inwoners die op de eerdere toezegging vertrouwden?"*

Voorzitter, niet iedere vraag van de oppositie is een aanval. Niet iedere kritische inwoner is een tegenstander. En niet iedere gemaakte keuze hoeft koste wat kost verdedigd te worden. Wie zijn oren sluit voor de opvattingen van anderen, toont weinig vertrouwen in de integriteit van zijn eigen opvattingen. Goed bestuur betekent ook erkennen dat iets beter kan. Vertrouwen laat zich niet afdwingen door een meerderheid in deze raad. Vertrouwen kweek je door eerlijk te zijn, beloftes na te komen en fouten te erkennen.

Voorzitter, wij zullen de begroting beoordelen op wat zij werkelijk betekent voor onze inwoners. De antwoorden van het college op onze vragen zullen daarbij zwaar wegen. Want een begroting kan financieel sluitend zijn, maar als inwoners het vertrouwen verliezen, heeft onze gemeente uiteindelijk een veel groter tekort. Vertrouwen krijg je niet omdat je bestuurt, maar de manier waarop je bestuurt. En precies daarop zal Samen1 dit college blijven beoordelen.

Dank u wel, voorzitter.